

Christl Greller

zartART

Felsőmagyarország Kiadó

CHRISTL GRELLER
zartART

Christl Greller

zartART

Mozart-inspirációk, -impressziók, -interpretációk

fordította és az utószót írta Balázs Ildikó

Felsőmagyarország Kiadó
Miskolc, 2012

A kötet megjelenését támogatta:

© Christl Greller

ISBN 978-963-9530-98-0

A borítón felhasznált képet készítette:
Milu Löff-Löffko

Felsőmagyarország Kiadó
Felelős kiadó: Serfőző Simon

Készítette:
www.konyvmuhely.hu

kukucskálódoboz ¹: salzburg 1756

az erőd
szigetként fészkel a ködtengerben.
a komor áramlatban
ködtenger-fenekre
süllyedt
a város.
visszhangok úsznak. elúsznak.
templomhajók zengenek.
kapolatina. dominus vobiscummm.

a búzautcából árad
a zene fénye.
onnan szerte az egész világba.

¹ *Nézőszekrény, sztereoszkóp, panoráma: a színház, bábszínház öse.*

zartART 1

beömlik.
a gazdagon buzogó források.
ami egybeömlik aranykék
egek alatt, angyalok.
mely mint jel homlokán, óvatosan,
csak ujjbegyekkel - -
ami egybe- és lefolyik és felgyöngyözik az
örök tudásból, emlékeztet, beletorkollva
hangjegy-korsókba, ütem-tálakba -
hang-ittasan.

zartART 10

az eső kopogása a bádagon,
a tetőn. az ujjbegyek
kopogása a billentyűkön.
a lekopogás, majd a
hangok utána. a
szétguruló cseppek kopogása
földön, leveleken.

nézd, mint nyúl a gyermek a hangok
után,
melyek belejátszanak szívfülébe - -
minden zeneként szól hozzá.

olykor vér az ujjakból
önkívületben.

zartART 6

a fa tele életerővel.
a zsenge csíra, melyben már benne van.
a dallamoktól és ötletektől túlradó férfi.
a zsenge gyermek, akiben már benne a férfi.
ujjacskák,
a szextettet még át nem érők,
billentyű-szökellők.

ez bizony morajlás, hullámtörés,
nemcsak ide-odacsepegés, érthető és könnyen
felfogható,
hanem becsapódás, támadás,
áradat - -
férfinemző, gyermekrejtő.

kukucskálódoboz: bécs 1762

a kastély nagy gesztusa.
hintók, kokárdák.
libériák és lakájok.
a végtelen szőnyegek, ezer lépés hosszúak.
az anyacsászárnő.
a ceremónia. az illedelmes meghajlás.

a csoda-
gyermek.

ahogyan szeretetreméltóan játszik és szökell
a billentyűk felett, a
vastag ujjacskákat tágra terpesztve.
a gyermek
játszik - -

az anyacsászárnő.
hódolatteljes csókok a
dekoltázs kitáruló
erkélye fölé.

zartART 35

ott elől egyedül - -
szabad színpadpréda,
hátában metsző késtekintetek

menekülni - -
elsüllyedni a zene
karjaiba.
dobogó szívvel
elviselhetővé tenni a kimondhatatlant.
belebotorkálni a billentyűkbe.
a magányt
csillagköpönyegbe
burkolni.

zartART 23

utazás. élet.
a díshintó alatt csillámló tárcsák
küllőből fonva.
a gyermek a kerekeken.
a rövid élet. ebből
több mint tíz év
európát
át-kerekezve, meg-rendítve, meg-hódítva.

a kerékbe tört gyermek.

zartART 24

nézd, a kedves gyermeket.
nézd, a tehetséges gyermeket.
a futtatott irányított gyermeket.
az Európán át űzött, mutogatott,
 növendék gyermeket.
A vezetett, beosztott, gyámság alatt
felnőtt gyermeket.

a jogos aggodalom.
a védelem mint bilincs.
ó te jól ismert apa-fiú-játék.
évezredek óta
sebek
mindkettőjünkben.

kukucskálódoboz: london 1765

szemből jövő forgalompokol
és hintók. és
toporzékolva és fújtatva és verődve
a fogatok, mint duettek, kvartetek,
szextettek.
megvasalt kerekek
szikraszinkópái. fölöttük
tenorok és basszusok, szoprán
a piacokon és a sikátorokban, tutto
molto vivace. katonaszablyák
mögött
a kastély szürke hűvössége,

szigetcsönd.

zartART 4

és vékonyabb az orca
és gyakrabban fordul asszonyok után. és
ismeretlen érzések - tán zenéhez
hasonlatosak - -

menüettversek, szerenádlevelek, vágyak
meánderezve képek között. királynék
feszes mellel. lányarcok,
gyertyafény-csíkozottak.
s néha, éjjelente,
legyűrve
az álmok hatalmától.

zartART 29

egyedül
ellenállni bensőd szentségének.
tapasztalatlanul, szíved
legmélyéről.
a lángész nem hivatkozik,
nem mutogat másra.

a látszólag illetlen igény,
a tökély iránti vágy.
sebnyitott a szív,
harc és birkózás.
a félelem önmagadtól.
a zsenialitás nem létforma.
lángésznek lenni
folyamat.

zartART 32

itt nincs nőni akarás.
a test nem fáradozik, nem igyekszik.
kecses marad. kicsiny.
a növekedés befelé irányul,
felfoghatatlanul, tömören.

megkeresni, hol
lehet a középpont, ahol
megtalálod önmagad.

mit ér az évek mércéje, ha
belül nagyobb, mint kívül.
láttad? az ott elől: oly kicsiny
és mégis oly nagy.

zartART 22

hajtsd
hátra fejed, tekinteted
emeld az égre:
a csillagjegyek az embert rajzolják.

légi jelek. vibrálnak.
mindent lengésbe hoznak,
szitakötők, szabadok és függetlenek - -

ó - szeretni - és szeretve lenni, a
világot átölelni, megajándékozni
a zene gazdagságával.

a valóság ökle.
az alattomos meg nem értés
mindannyiszor egy-egy kisebb halál.

zartART 14

nem elég gyors. most
azonnal akarom, gyorsan akarom,
ki akarok minden pillanatot
használni, élni, írni.
a lángész hivatása.
az emlékezés könyörtelensége:
farsangi menet a halállal, fölfelé imbolyog
aranyozott korona alatt. és feléje
fordítja
fehér fejét.
a találkozás lélegzetvétele.
a hajtóvadászat.
nem elég gyors. azonnal
és mindig és csak
az egész világot akarom átölelni,
élni, írni.

zartART 31

zodiákus-jegyek.

kiállni a sorból,
kiválni
a megszokottból. a
szokványos hitványságot
leleplezni.
a rítust megtörni
a
hangjegyek akupunktúrájával.

vízöntő amadé.

zartART 16

az ajándék.
az adomány. az átadás.
a sugallatot egyszerűen csak ki-,
le-írni.
a zsenialitás démona.
a tehetség vallásossága.
a zene főpapi miséje.
amadé a pap. az oltár.
az áldozati bárány.
a szívet a mellkasból kijátszani
isteni mámorban,
feszültség és feloldozás váltakozásában,
érzéki élet ősi ösztöne.
a való(di)ság bizonyítékát előterjeszteni.

és még: a zene pajzs
a szív és az emberek között.

zartART 8

s a nadrágszárak feszülnek
pattanásig.
és izgalom és megnyugvás a zenében.
sötét fullasztó órák
ajkakkal és szerelmi vallomásokkal teli
fülkékben.
hegedűk. fantáziák
szépasszonyok elrablásáról
parázsló selyempárnákról
és szultánönkény.
följajdulnak a húron
kelet féltékenységálmai -
és mereven ágaskodik a vonó
és mereven ágaskodik a vonó
és mereven ágaskodik a vonó -

a mesterhegedűt lankadtan letenni.

zartART 5

a kézzel merített papír.
a kéz-irat.
a teremtő kezek, a papírra
jeleket róva.

az egész életet
egyetlen dimenzióból meríteni,
a kimeríthetetlen sokféleség
dimenziójából.

zartART 46

azonnal rendelkezésre áll.
egy gombnyomás: játszik.
két gombnyomás: komponál.
minden tökéletesen elmentve,
felmérhetetlen program.
zenegép
púderezett parókák
választékával.

zartART 38

és ez a bőség!
buja fodrokban tornyosul, lehull
lépcsőzetesen. selymes
dallamok illatos masnikban,
majd meglepetésszerűen redőkbe szedve,
mégfeszítve, szorosan
a témához hajlítva.

a lélek összeköt értelmet és érzelmet.

és nevetni és tréfálni és szeretni.
és mégis
ez a cseppnyi meghasonlottság - -

zartART 41

a gyermekkor édessége, szívvirágtiszta.
„a jóisten után mindjárt a papa következik”.
a szigorú és gyöngéd kéz. az
élet forrongó káosza.
és atyai aggodalmak - mennyire ismeri! -
komoly, mint egy férfi és gyermeteg paprikajancsi,
a hullámos haj a tarkón copfba fonva.
jókedvű, széltoló muzsikus - -

lűktető fiatal vér.
a saját akarat.
a hamis hangok, bele az összhangba,
a fájdalmas diszharmóniák.
a konfliktus.

zartART 18

kiszolgáltatva.
az anya öléből.
isten öléből, világölelve.

megismerem az irigységet
megismerem az ármányt
megismerem a törbe csalást
megismerem a keserűséget
megismerem az embereket.

az égő szívet a zene viharában
lehűteni és felszítani egyszerre.
elevenre és halálra játszani magam.
kétségbeesésbe és szabadulásba játszani
magam.

soha meg nem ismerem az embereket -

zartART 11

a harmónia törvényei.
az aranymetszés.
a csillagok járása.
a zene világmindensége,
a kozmosz beszéde.
a megértés kegyelme.

a teremtés.

zartART 28

vakmerőség kell
forró lehelettel így elfecsérelni magát.
a hatalmak. az erők. az abszolútum.
a tétovázás a cselekvés előtt.

írd csak föl, a
világító gazdagságot. kurázszi!
le fogom törölni a könnyeidet.

a fejben készen levőt
egyszerűen lejátszani,
ütemekbe és időközökbe
szelídítve.
az alapszín gyöngesége, a
forma tisztasága és kelleme, a
csillámló árnyalatok - -

mi más életforma van
a zenén kívül.

zartART 21

mit számít a szabály annak, aki az
uránusz

jogarát
használja pennául.
tanuld meg -
és szegd meg nyomban.

és újak a tekintetek
a kitáruló ajtók
légvonatóban.
és előtted:
járatlan
út.

zartART 27

apja fia. szerencsefia.
anyaszomorító.
anyámasszony katonája.
kirakati majom
és utazni és játszani és meghajolni.

a
biztonság reménye, a
kérlelhetetlen szerelem.
az elidegenedés crescendója.
a lázadás expresszív fortéja.
mindinkább leválik
- mint forgács a törzsről -
nemzedék nemzedékről.

sírok feltörése.
törekvés saját jövőbe.
és összetört szív itt is, ott is.

zartART 7

próbáld pontosan beállítani az órákat,
melyek
már előreszaladnak, sietnek
az életkor, az öregkor felé.
a homokóra: a vékony homokfonal.
halálkirály koronával,
délceg termettel.
az egyik belülre, a másik
kétféle idő: egy belső egy külső.
s ez a sietség. amadé siet.
elébe viharzik mint
fekete bóbitás
lovasfogat.

kukucskálódoboz: párizs 1778

fehéren cizelláltak
párizsi dámánk tornyai.
fürttornyok alatt
a párizsi hölgyek.
szennyvíz és patkánypiszok.
és kegy és pompa és élvezet
és táncol és ragyog odafent.
csillámló trágyalé-felszín
forrongó nép
fölött.

zartART 12

zengő egektől
ihletve, szentlelkesülve, elragadtatva -
nem háttérzenész:
maga az uralkodó - -

és kérelmezni, instanciázni, legalázatosabban
könyörögni fejedelmi előszobákban.

ami komoly, nehéz - most a
karácsonyi piacon a kecses elutasításnak
fejet hajtva, mégpedig
hódolatteljesen.

és esténként krajcárt kuporgatni
és számolni és szűkölködni.
hideget, meleget.

zartART 13

és a vihar a szívben.
dühként tajtézkik
szétpukkanó buborékokban.
mi igazságos, mi igazságtalan?
hozzá ne nyúlj, izzik,
vakvörösen,
elfeketül a világ,
izzanak a hangok a
kéz alatt, billentyűperzselőn.
furioso fortissimo,
szikraröptetőn.

zartART 15

lebegni
fahéjszín hangokon. állandó
zene-hallás tinnitusában , mélyen legbelül.
olyan ez, mint az emlékezés.
a zenére visszaemlékezés. kikívánkozik.
belehallgatni, lejegyezni
az egekből
isteni pennával. amit egykor
kigondoltak, ami beágyazódott
a világtudás bőségébe, az most emlékként feltör.
szótlán suttogással. a fül
színeket lát, a szem
dallamokat hall.
szerénytelenül,
mert kiválasztatott.

zartART 17

gondosan
a lángot a kanóchoz tartani.
él. ég.
a lángot a kanóchoz tartani,
gondosan, a gyertya másik végén.
ég. fogy.
amadé zenét szerez.
halálkirály koronával.
a fenyőfáklyával, a lánggal.
szemüregek figyelnek.

zartART 37

a korsóból
az ösztönös tudás vizét
kiönteni, másokkal megosztani.
csak az uralkodó uránusz,
az újító, a változás ura előtt meghajolni.
a sorból
kiválni. dobogó szívvel
merhetetlent merni.
ez a csillapíthatatlan vágyakozás
a tökéletességbe - -

világfeledve
világló világosságot keresni.

zartART 25

a hangjáték.
amint fellengzősen előgurulnak
kerítésük öt drótja közül,
tornáznak a vonalak
vékony kötelei fölött, látszólag
zabolátlanul, ám mégis
a mester
könnyű keze által
idomítva.

mint sietős asszonyi léptek -
oly könnyedén
odabiggyeszteni, feltűzdelni
a hangjegyeket, a toll
alig győzi.
ez az égbe rugaszkodás
pillanata - -

és a csend, a zene nővére,
elindul
és szikrázik.

zartART 9

derűs a
kedélye.
van humora. vidámságot
áraszt.
vonzónak és szellemesnek tartják a dá-
mák.
nincs
egy fitying sem a zsebében.
számos viszonya
van,
de sohasincs jó viszonyban a pénzzel.
a derűt
vette bérbe.

bérlemény, nem tulajdon.

zartART 2

és a verejték a testen.

s a szív sokkal gyorsabb,
és szökdös és táncol.
a tarkón a hajszálak csapzottak,
borzosak,
odatapadtak.
a hangjegyek a szívverésben.
a billentyűk a szívverésben.
a hangok szívszétverve.
zihálva, kerengve, haláltáncot járva
da capo al fine.

zartART 39

számokat a hangokkal
összefüggésbe hozni.
a kapcsolatok. az érintések. a harmóniák.
a számok és dallamok ritmusa.
a meglévő gyöngyszemekből mindig új, más
gyöngyfüzért fűzni. benne foglaltatva
a végtelen sokféleségben.
a zeneszerzés tudománya, az
aritmetika művészete,
szépsége, tisztasága. ám
mindent elosztani. tervezetlenül és
meglepetésszerűen a csúcsra feljutni,
játékosan, ösztönösen.
önmagunkat el-osztani. a
nagyság és teljesség hányadosának lenni.
az osztással kudarcot vallani:
a zseni
prímszám.

zartART 3

vonalak és pontok.
hang-rövidítések.
odafirkantott áradat, vízesések
és zuhatagok, táncok és haláltáncok -
vérrel írottak.
teljes nyelven, soknyelvűn, a teljesség nyelve.
„ennyi sok hangjegy - -”
„épp annyi hangjegy, amennyi szükséges.”

zartART 42

képromboló. önnön kedvességének
arcába szökni.
mazochista kéjjel provokálni.
a takaros udvari prüdéria
húzott zsabóira
ordinaré dolgokat fröcskölni,
mindig hideget és meleget szólni,
az üresfejűekre
nyelvet öltetni.

zartART 19

és ismét betegség,
lázálmok.
koronás fők farsangi felvonulásán
középen az udvari bolond
és szökdös és szolgál és készséges.
amadé, a tarkaruhás,
és játszik és komponál.
túlharsogja kacaj, keresztülnéznek rajta.

s akkor -
a csörgősipkát szellőztetve meglengeti.
alatta
üreges szemmel
vigyorog
a halál.

zartART 30

legszívesebben a zongora.
billentyűkre vágják a kéz, keresi
álmában az ágyban a takarón.
lázálomban.

a szűzies levegőbe beleharsanni,
mindkét kézzel szabadulni,
szabadon szárnyalva vele s ellene.
a pontozott leütés. a briliáns
ugrások, futamok. a teljes és tört
harmóniák.

a szemtelen trilla.
a visszapattanó kettős ütés.

s párnázott ajtók mögött
lányka zongoranövendékek -
oly szépen
és nemesen és gazdagon, amennyire csak
lehet.

zartART 44

a burok
kis növésű, nyápic,
himlőhelyes.
gyarló embercsomagolás,
edény,
tökéletlen héj,
benne
a legcsodálatosabb titok
akár a szent grálban.

zartART 33

megőrizni a szokást.
természet-anya halál-király ellen, az
ősi vizsály.
egyik kis féreg a másik után.
a jóisten
adta, elvette. csak
kettő maradt: nannerl - és amadé
- - egy hullócsillag.

megőrizni a szokást:
amadé is.
egyik kis féreg a másik után,
születik, meghal,
nincs felhajtás a gyerekek miatt.
csak kettő maradt.
a zsenialitás nem öröklődik.
a lángész
- hullócsillag.

kukucs-kálódoboz: prága 1784

vár
a folyó fölött. város fölött - -
majdhogynem salzburg-érzés.
barokk templomok aranyozottan
a nappal keresztveződnek.
a pompázatos termek homálya
vibrálón csupa zene.

amadé celebrál.
a vonóval, a karmesteri pálcával, a tollal.
egekbe emelkedve
amadé győzedelmeskedik.

zartART 26

nem tudom, ki az ott, aki kopog.
nem tudom, ki az ott, aki jön.
a férfi feketében, aki
a megbízást átadja, aki
nem nevezi meg a megbízót.
ki az ott
fekete köpenyben, aki
a fizetséget előre lepengeti,
guldent guldenre
és alig kell szó, csak:

rekviem.

zartART 36

játszd nekem a halál dalát, halál!

táncoló bécs, teli temetővel,
gyászmenettel, pompás temetéssel.
a büszke király aranykoronával
nem a farsangi-, nem: a
gyászmenetben.
embercsont-furulyán
játszik és tovalibben
s a szemüres főt
felém fordítja - -

a fanyar oboahang.
a paripák ijesztő nyerítése.
a kiszabott végzet.
és zene,
színesen és sugárzón, mint templomablak
az örök hallgatás előtt.

zartART 43

és alig alszik,
meggondolatlanul.
ujjongás ezüsthangjai -
oly szűzen és szentséges szépen túlcsordulón - -

és janus-arcún.
nem határolja el magát.
ami a zebben csörög, kikívánkozik.
játszik és iszik és megfordul
minden tükör előtt,

költekezik meggondolatlanul.

zartART 40

négykezeset játszik: amadé -
és ama koronás.
a sötét zeneszerző, rettegett
barátja.
tovaviharzik, kavargó,
sötéten és szenvedélyesen.
a vágyak még nem múltak el...

az odatapadó testet letépni, a
testet letépni, leszakítani,
 hogy ne tapadjon a léthez.
a dóm súlyos harangzúgása, ütemadó
születéstől a sírig
a magányos finálé:
a haldoklás
brutális intimitása.

zartART 20

a külváros súlyos földje.
a sírgödrök körültűzdelése.
ütemesen lapát lapátra.
andante con moto.
súlyosan, mint élet és halál
ragad a föld.
egy bizonyos
mozart nyughelye -
melyik is volt az,
johannes goldmund wolfgang gottlieb,
egykor amadé - -

milyen szerepet is játszik.
megágyazott magának az egekben,
saját kezűleg,
a zenével.

zartART 47

a kislányos múzsa -
változón a megfoghatatlanban.
és ellenpontosza:
közövel körülírt alap
lemérve falazva
vakolókanál vakolókanálra,
férfikézből férfikézbe.
a fivért keressétek.
titkos fogadalmak, rituálék -
a fivérszerelem.

az anima - igen, jegyezd el
férfifantáziáiddal, tégy
erőszakot rajta, hogy
megrázó szépségű gyümölcsöt teremjen.

csak kevesen sejtik, honnan.

zartART 34

a feng shui szoba
gazdagság-sarkában
mozart-tallér.
elalvást megkönnyítendő egy kis
éji zene a
wellness-cd-n. bizonyított:
a halk klasszikus csörgedezés
növeli az áruházi bevételt.
és mindenütt a kis
porcelán-wolfi
egy lipicain augarten-porcelánból -
a felemelt farkok alatt
mozartgolyók.

az álmok kiárusítása.
egy zseni széttrancsírozása.

zartART 45

hogy
fogható meg a megfoghatatlan?

sohasem volt gyermek.
sohasem volt érett férfi.
fantom. kipereg
az ujjak közül
mint homokszem.

Christl Greller Mozart-ciklusáról

Mozart zseniális és ellentmondásos figurája számos művészt ihletett meg, hogy a számtalan biográfia mellett csak két olyan ismert művet említsék – egyet a magyar, egyet a német irodalomból –, mint Szabó Lőrinc Mozart hallgatása közben című nagy lélegzetű versét vagy Eduard Mörike Mozart auf einer Reise nach Prag [Mozart prágai útja] című kisregényét.

Christl Greller költőnő zartART című, több mint ötven verset tartalmazó lírai életrajza két év alatt íródott Mozart-zene hatására. A versek cím nélkül, keletkezésük sorrendjében sorakoznak a kötetben, ám utólag kronológiai elvet alkalmaz, miközben végigkíséri a művész útját gyermekkorától haláláig, sőt kultuszát is megverseli. Nagy empátiával ábrázolja a klasszikus kor nehezen behatárolható, dobozolható zsenijének életútját, miközben életének egy-egy állomásáról készít pillanatfelvételeket. A német cím - zartART - szójáték, mely maradéktalanul nem fordítható le: a zart szó gyöngédet jelent, ugyanakkor Mozart nevének második szótagja is, az ART, mint ismeretes művészetet jelent, de ez a szó is Mozart nevének vége. Mozart „gyöngéd művésze”, valamint a már „zsenge gyermekként” is befutott művész képze rejlik az egyszerű költői szóalkotásban.

Greller pillanatképei, vagyis pillanatnyi drámái - ahogy egyik kritikusa, Georg Kövály nevezte - kíméletlenül rántják le a leplet a valóság egy-egy összefüggéséről: hatalmasokról, kisemberekről, a kétpólusú világ feszültségeiről, szegénység és gazdagság ellentmondásáról. Mozart kultuszát is megkérdőjelezi: zseniális alakját nem kímélve szinte pellengérré állítja érzéki túlfűtöttségét, elesettségét, ami az anyagi világban való forgolódását illeti, méltányolja fenyegető bátorságát, amikor a császári udvar üresfejűivel gúnyolódik és igazságérzetét, mely csupán önsorsrontó cselekvéseket indukál. A mítoszokkal és pletykákkal emberfelettivé váló zseni alakját lecupaszított valójában mutatja be: a halandó, gyarló embert, akinek tehetsége, szikrázó génusza kötelez, s elkötelezettsége ijesztően túlmutat családon, emberi kapcsolatokon. Így válik érthetővé, hogy az Euró-

pát bejárt gyermek nem szerez vagyont, az egyszer kopp, más-kor hopp állapota jellemző életvezetésére, háztartására; siral-masan fest családfőként. (Akárcsak jómaga és egyetlen testvé-re, Nannerl, ugyanúgy az ő hét gyerekéből is csak kettő marad életben). Az Európát végigtornézó és a császárváros, Bécs ural-kodójának kegyét élvező művésszel így fordulhat elő, hogy éle-te utolsó nagy művét, a Rekviemet megvásárolják tőle szerzői jogostul, sírja jeltelen, földi porhüvelyének helyét villámgyor-san elfedi a feledés.

Christl Greller a német nyelv megújítását célzó unikátumai, azaz egyszeri költői szóalkotásai, melyeket egyetlen szótár sem tartalmaz, izgalmas és ugyanakkor nehéz feladat elé állítják a fordítót. A már említett címalkotáson kívül hasonló szóalko-tások a szövegben: késtekintet, csillagköpönyeg, hangjegy-kor-só, ütem-tál, szigetcsönd, szívfül, szívvirágtiszta, szívszétverve, szentlelkesülve, sebnytott, hangittasan, vakvörösén, billentyű-szökellőn, billentyűperzselőn. Greller nyelvi hasonlóságokat, is-métlődéseket keres, gondolatritmusokat alkot: „úsznak. elúsz-nak”, „az ajándék. az adomány. az átadás”, „az egész életet / egyetlen dimenzióból meríteni, / a kimeríthetetlen sokféleség / dimenziójából”; „van / számos viszonya, / nincs jó viszonyban a pénzzel”. A törés szóra írt játéka korábbi verseskötetét (Brüche/ Aufbrüche) idézi: „sírok feltörése. / törekvés saját jövőndöbe. / és összetört szív itt is, ott is”. Greller letisztult, egyszerű nyelvén ezek a játékok az elgondolkodtatás eszközei.

A templomi szertartás hangulatát idéző latin szavak (dominus vobiscum), valamint a zenei utasítások olasz kifejezései (tutto molto vivace, da capo al fine, andante con moto) nemcsak han-gulatidézők, hanem a szöveget is ellenpontozzák.

Grellernek ebben a ciklusában is helyet kap a halál-motívum, sőt a haláltánc is megjelenül, mint állandó téma: „négykezest játszik amadé a halállal”.

További fordítási nehézséget okoznak a határozói igeneves szerkezetek, melyeket a fordító többnyire meghagyott személy-telenségükben, ám több helyen a magyar nyelv jellegéből kifo-lyólag cselekvő alakokat kívánt. Ezek a szerkezetek a német szö-vegben az igéket helyettesítik, és a múlt idejű határozói igene-

vek a befejezettség érzését közvetítik.

Nem pusztán formai, hanem intellektualizáló megoldás a sorok megtörése olykor egy-egy névelő kedvéért is. Elgondolkodtató eljárás a központozás megtartása mellett a kisbetűs mondatkezdés, sőt a németben kötelezően nagybetűs főnevek is kisbetűsök maradnak. A kisbetűs szöveg a folyamatos olvasást megakasztja, és gondolkodásra készítet – ez racionális líra sajátja.

Christl Greller lírai portrészorozata amúgy is férfias mű. Női beleérzőképessége lehetővé teszi, hogy mint egy kukucskalódobozba vagy más néven nézőszekrénybe – amolyan mai voyeur-ként - bepillantsunk Mozart életébe, európai körútjának egy-egy fontosabb állomásába (Salzburg, London, Párizs, Prága). A költőnő így teszi lehetővé, hogy bepillantsunk és beleérezzük magunkat Mozart életébe - időt, távolságot félretéve.

Az eredeti, német nyelvű zartART-kötet a 2006-os Mozart-év tiszteletére jelent meg három művész közreműködésével: Christl Greller szövegeit Milu Löff-Löffko képzőművésznő színes festményei, metszetei illusztrálják, ugyanakkor a kötethez mellékelt CD-n korabeli hangszereken Mozart-műveket játszik Richard Fullner zongoraművész és kísérete.

A magyar kiadást is Milu Löff-Löffko képzőművésznő képei illusztrálják.

Tartalom

zartART 1	6
zartART 10	7
zartART 6	8
kukucs-kálódoboz: bécs 1762	9
zartART 35	10
zartART 23	11
zartART 24	12
kukucs-kálódoboz: london 1765	13
zartART 4	14
zartART 29	15
zartART 32	16
zartART 22	17
zartART 14	18
zartART 31	19
zartART 16	20
zartART 8	21
zartART 5	22
zartART 46	23
zartART 38	24
zartART 41	25
zartART 18	26
zartART 11	27
zartART 28	28
zartART 21	29
zartART 27	30
zartART 7	31
kukucs-kálódoboz: párizs 1778	32
zartART 12	33
zartART 13	34

zartART 15	...	35
zartART 17	...	36
zartART 37	...	37
zartART 25	...	38
zartART 9	...	39
zartART 2	...	40
zartART 39	...	41
zartART 3	...	42
zartART 42	...	43
zartART 19	...	44
zartART 30	...	45
zartART 44	...	46
zartART 33	...	47
kukucskálódoboz: prága 1784	...	48
zartART 26	...	49
zartART 36	...	50
zartART 43	...	51
zartART 40	...	52
zartART 20	...	53
zartART 47	...	54
zartART 34	...	55
zartART 45	...	56
Christl Greller Mozart-ciklusáról		57

A Szabo-Fields Duo tagjai:

Szabó Éva zongoraművész

Sepsiszentgyörgyön, Erdélyben született, tanulmányait Marosvásárhelyen végezte. Táncművészet kísérésével foglalkozik.

Richard Jostin Fields zongoraművész

Bostonban született, tanulmányait a New York-i Juilliard konzervatóriumban végezte. Szóló zongoraművészként a Zürichi Operaházzal és több más világhírű táncgyüttessel turnézott.

Mindketten a Zürichi Művészeti Főiskola zongoristái. A Szabo-Fields Duo tagjaiként rendszeresen koncerteznek Svájcban és Németországban.

A kötethez mellékelt CD-n hallható Requiem szólisták és kórus nélküli négykezes változatából nem volt fellelhető más felvétel. Ezért egyedi.

CD: A hanganyag részletes leírása

W. A. Mozart művei

Nr:1-14. Requiem KV 626 (1791)

Négykezes átírat: Carl Czerny

Előadók: Szabo-Fields Duo

1. I. Introitus: Requiem
2. II. Kyrie: Kyrie
3. III. Sequentia: Dies Irae
4. III. Sequentia: Tuba Mirum
5. III. Sequentia: Rex Tremendae
6. III. Sequentia: Recordare
7. III. Sequentia: Confutatis
8. III. Sequentia: Lacrimosa
9. III. Offertorium: Domine Jesu Christe
10. III. Offertorium: Hostias
11. V. Sanctus
12. VI. Benedictus
13. VII. Agnus Dei
14. VIII. Communio: Lux Aeterna

Nr:15. Ave Verum Corpus KV 618 (1791)

Négykezes átírat: Szabó Éva

Előadók: Szabó-Fields Duo

Nr:16. „Marche funebre del Sig,r Maestro Contrapunto”.

Gyászinduló Kv 453a (1784)

Szóló: Richard Justin Fields

Nr:17. a-moll Rondó KV 511 (1787)

Szóló: Richard Justin Fields

Felvétel időpontja és helyszíne: 2013.02.15. Marianischer Saal, Lucern (Svájc), Steinway & Sons B-211 típusú zongorán.

Hangstúdió: TONMANUFAKTUR, Zürich

Hangmester: Besch Christophe

Minden jog a Szabó-Fields Duo-é.

Chirstl Greller (Bécs, 1940) kötetei:
1998 *Der Schmetterlingsfüßler*: elbeszélések;
2002 *Törések (Brüche-Aufbrüche)*: versek;
2002 *Nachtvogeltage*: regény;
2002 *Schatten werfen*: elbeszélések;
2004 *veränderung ist*: versek;
2004 *A pillangólábú*: elbeszélések;
2006 *zartART*: Mozart-Inspirationen, -Impressionen,
-nterpretationen.
2009 *bildgebendes verfahren*: versek,
2010 *Podium Portrait 54*: Neue Gedichte – Új versek
2010 *zartART*: Mozart-inspirációk, -impressziók,
-interpretációk.

Balázs Ildikó (Marosvásárhely, 1965) Christl Greller
műveinek magyar fordítója.

Ára: 1500 Ft

